

Agata Tatarenko

System opieki zdrowotnej w Republice Czeskiej: stan, wyzwania i plany reform

Doświadczenia zdobyte podczas pandemii COVID-19 ujawniły liczne wyzwania i luki w czeskim systemie ochrony zdrowia. W odpowiedzi na te problemy, władze Republiki Czeskiej rozpoczęły kolejny etap wdrażania szeregu reform mających na celu poprawę infrastruktury oraz zwiększenie dostępności usług medycznych. W Czechach na opiekę zdrowotną przeznaczają się 9,5% PKB, co jest poniżej średniej unijnej wynoszącej 11%. Pod względem liczby lekarzy i pielęgniarek Czechy przewyższają średnią UE, ale nadal borykają się z wyzwaniami, takimi jak nierówny dostęp do opieki w mniej zaludnionych obszarach. Mimo wysokiego standardu usług medycznych, różnice w zakresie innowacji technologicznych i nowoczesnych metod leczenia są zauważalne w porównaniu do państw zachodnioeuropejskich.

Czeski system opieki zdrowotnej jest oparty na obowiązkowym ubezpieczeniu zdrowotnym, które obejmuje prawie całą populację. System jest regulowany przez Ministerstwo Zdrowia. Republika Czeska przeznaczają 9,5% swojego PKB na opiekę zdrowotną, co jest poniżej średniej wśród państw Unii Europejskiej wynoszącej 11%. Środki te są wykorzystywane nie tylko na finansowanie leczenia i wypłatę wynagrodzeń dla personelu, ale też na rozwój e-zdrowia, modernizację infrastruktury zdrowotnej oraz zakup nowoczesnego sprzętu medycznego. Ważnym elementem finansowania są również fundusze UE, które wspierają wiele inicjatyw zdrowotnych w kraju¹.

Według raportu „State of Health in the EU: Czechia Country Health Profile 2023”, dostęp do lekarzy w Republice Czeskiej jest stosunkowo dobry. Na 1000 mieszkańców przypada 4,3 lekarza, co jest nieco powyżej średniej unijnej wynoszącej 4,1 lekarza na 1000 mieszkańców. Wskaźnik odnoszący się do liczby pielęgniarek na 1000 pacjentów również przewyższa średnią unijną i wynosi 9,0 (średnia UE to 8,5 na 1000 osób). Raport przygotowany przez OECD wskazuje, że o ile dostęp do usług medycznych w Republice Czeskiej jest raczej łatwy, o tyle w mniej zaludnionych obszarach występują takie problemy, jak długi czas oczekiwania na wizytę lub znaczna odległość do najbliższej placówki medycznej². Warto podkreślić, że pandemia COVID-19 oraz spowodowany nią kryzys zdrowia fizycznego i psychicznego wydłużyły czas oczekiwania na wizyty u specjalistów. Choć czeski system opieki zdrowotnej oferuje wysoki standard usług medycznych, to w porównaniu do państw Europy Zachodniej mogą występować pewne różnice na niekorzyść mieszkańców Republiki Czeskiej, zwłaszcza w zakresie innowacji technologicznych i nowoczesnych metod leczenia.

Cyfryzacja opieki zdrowotnej. Władze Republiki Czeskiej od wielu lat inwestują w cyfryzację opieki medycznej. W państwie tym od 2001 r. funkcjonuje system elektronicznej dokumentacji medycznej pod postacią Elektronicznej książeczki zdrowia IZIP (IZIP, Elektronická zdravotní knížka), która gromadzi dane zdrowotne pacjenta w formie elektronicznej. Dzięki IZIP lekarze mogą szybko uzyskać dostęp do niezbędnych informacji o pacjencie, niezależnie od miejsca, w którym się znajdują. Kolejnym istotnym elementem cyfrowego systemu opieki zdrowotnej są e-recepty, umożliwiające pacjentom otrzymywanie recept w formie elektronicznej, co usprawnia ich realizację w

¹ OCDE/Observatoire européen des systèmes et des politiques de santé (2023), *Czechia: Country Health Profile 2023*, State of Health in the EU, Éditions OCDE, Paris, <https://doi.org/10.1787/24a9401e-en> [18.07.2024].

² Ibidem.

aptekach. Czesi mogą korzystać także z teleporad. Rynek zdalnych konsultacji z lekarzami rozwinął się zwłaszcza w trakcie pandemii COVID-19.

W Republice Czeskiej funkcjonuje także Szpitalny System Informacyjny (NIS, Nemocniční informační system), który jest kompleksowym, zintegrowanym systemem informacyjnym obejmujący administracyjne, finansowe i kliniczne aspekty zarządzania szpitalami. NIS obejmuje zarówno automatyczne, jak i ręczne przetwarzanie informacji. Podsystemy NIS integrują różne aspekty zarządzania placówką medyczną, od rejestracji pacjentów po zarządzanie zasobami i logistyką.

Kluczowe wyzwania. Według raportu „State of Health in the EU: Czechia Country Health Profile 2023”³ przygotowanego przez OECD, Republika Czeska, podobnie jak wiele innych państw Unii Europejskiej, boryka się z wysoką zachorowalnością na choroby przewlekłe (choroby układu krążenia, cukrzyca i nowotwory). W raporcie podkreślono, że prawie połowa zgonów w 2019 r. (a więc przed pandemią COVID-19) była związana z czynnikami behawioralnymi, takimi jak niezdrowa dieta, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu oraz niska aktywność fizyczna. Szczególnie niepokojący jest wskaźnik otyłości, który wśród dorosłych wynosi 19,3%, co jest jedną z wyższych wartości w UE. Problem ten dotyczy także młodzieży – w 2022 r. aż 20% piętnastolatków miało nadwagę lub otyłość. Raport wskazuje, że to właśnie nieprawidłowe nawyki żywieniowe są główną przyczyną chorób czeskiego społeczeństwa.

Kolejnym wyzwaniem dla czeskiej służby zdrowia jest postępujący wzrost zaburzeń i chorób psychicznych, który – podobnie jak w innych państwach UE – nasilił się po pandemii COVID-19. Dodatkowo, w Republice Czeskiej dostęp do usług w zakresie opieki nad zdrowiem psychicznym jest ograniczony z uwagi na niewystarczające fundusze oraz niedobór wykwalifikowanego personelu. Pomimo tego, że usługi te są objęte system ubezpieczeń zdrowotnych, pacjenci często mają trudności z uzyskaniem odpowiedniej opieki.

Czeska służba zdrowia zmagą się także z szeregiem innych wyzwań związanych z infrastrukturą medyczną. Wiele placówek zdrowotnych wymaga modernizacji, aby sprostać współczesnym standardom medycznym. Pandemia uwidoczniła braki w zakresie wyposażenia szpitali oraz niedobory personelu medycznego.

Planowane reformy. Kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki działań w zakresie zdrowia publicznego i reformy systemu opieki zdrowotnej jest Zdrowie 2030 – strategia ramowa rozwoju ochrony zdrowia w Republice Czeskiej do 2030 r. (Zdraví 2030 – strategický rámeček rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030). Dokument ten przewiduje reformę systemu zdrowia mającą na celu modernizację i poprawę jakości opieki medycznej. Obejmuje także sposoby promowania zasad utrzymania zdrowia psychicznego, poprawę dostępności usług zdrowotnych w regionach, gdzie dostęp do opieki medycznej jest ograniczony, oraz reformę opieki zdrowia psychicznego.

Kluczowym aspektem Zdraví 2030 jest finansowanie systemu opieki zdrowotnej. Reforma zakłada bardziej efektywne wykorzystanie środków publicznych, a także wprowadzenie nowych źródeł finansowania, takich jak prywatne ubezpieczenia zdrowotne. Celem jest zapewnienie stabilności finansowej systemu oraz zwiększenie jego dostępności dla wszystkich obywateli.

---

³ Ibidem.

Kolejnym istotnym elementem reformy jest poprawa jakości kształcenia i warunków pracy personelu medycznego. Zdravi 2030 zakłada wprowadzenie nowych programów edukacyjnych oraz systemów motywacyjnych, które mają zachęcać młodych ludzi do podejmowania kariery w sektorze medycznym. Dodatkowo, planowane są podwyżki wynagrodzeń oraz poprawa warunków pracy dla pracowników służby zdrowia, co ma na celu zmniejszenie migracji kadry medycznej za granicę.

Jednym z głównych celów reformy jest wzmocnienie profilaktyki zdrowotnej oraz promowanie zdrowego stylu życia. Zdravi 2030 kładzie duży nacisk na działania zapobiegawcze, które mają na celu redukcję zachorowalności na choroby cywilizacyjne, takie jak cukrzyca, choroby serca i nowotwory. W ramach tej strategii planowane są kampanie edukacyjne oraz wsparcie dla programów profilaktycznych, które będą realizowane na szczeblu zarówno krajowym, jak i lokalnym.

Dokument przewiduje także znaczące inwestycje w nowoczesną infrastrukturę medyczną oraz technologie cyfrowe. Rozwój telemedycyny i cyfryzacja usług zdrowotnych mają usprawnić dostęp do opieki medycznej, szczególnie w regionach, gdzie dostęp do specjalistów jest ograniczony. Planowane jest również wprowadzenie zintegrowanych systemów informatycznych, które pozwolą na lepsze zarządzanie danymi pacjentów oraz usprawnią komunikację między różnymi podmiotami systemu zdrowia.

Wnioski

- Czeski system opieki zdrowotnej, pomimo stosunkowo dobrego ogólnego wskaźnika dostępności lekarzy i pielęgniarek, boryka się z nierównościami w dostępie do opieki zdrowotnej w obszarach mniej zaludnionych, głównie na terenach wiejskich, gdzie czas oczekiwania na wizytę i odległość do najbliższej placówki często stanowią poważne wyzwania. Ponadto, różnice na niekorzyść terenów wiejskich widoczne są także w kwestii dostępu do nowoczesnych metod leczenia.
- Wysoka zachorowalność na choroby przewlekłe oraz niepokojące wskaźniki otyłości wymagają intensyfikacji działań profilaktycznych. Promowanie zdrowego stylu życia, kampanie edukacyjne mające na celu zmianę nawyków żywieniowych Czechów oraz wsparcie programów profilaktycznych są kluczowe dla zmniejszenia zachorowalności na choroby cywilizacyjne.
- Władze Republiki Czeskiej od lat 2000. prowadzą działania na rzecz cyfryzacji opieki zdrowotnej, obejmujące rozwój systemów elektronicznej dokumentacji medycznej, e-recept i telemedycyny. Inwestycje w technologie cyfrowe mają na celu poprawę efektywności i dostępności usług medycznych, szczególnie w obszarach o ograniczonym dostępie do specjalistów. Cyfryzacja opieki zdrowotnej może pomóc w wyrównaniu standardów opieki zdrowotnej pomiędzy terenami słabo i gęsto zaludnionymi, pod warunkiem, że społeczeństwo, w tym osoby o niższych kompetencjach cyfrowych, zostanie odpowiednio przygotowane do korzystania z usług teletelemedycznych.